

SAK

TYÖTÄ

TOISTEMME

PUOLESTA

Laki- ja sopimusrikkomukset työpaikoilla

SAK:n luottamushenkilöpaneeli 2016, 2022 ja 2024

Syyskuu 2024

n=1070

Aineisto kerättiin 2.9.-12.9.2024

Tiivistelmä

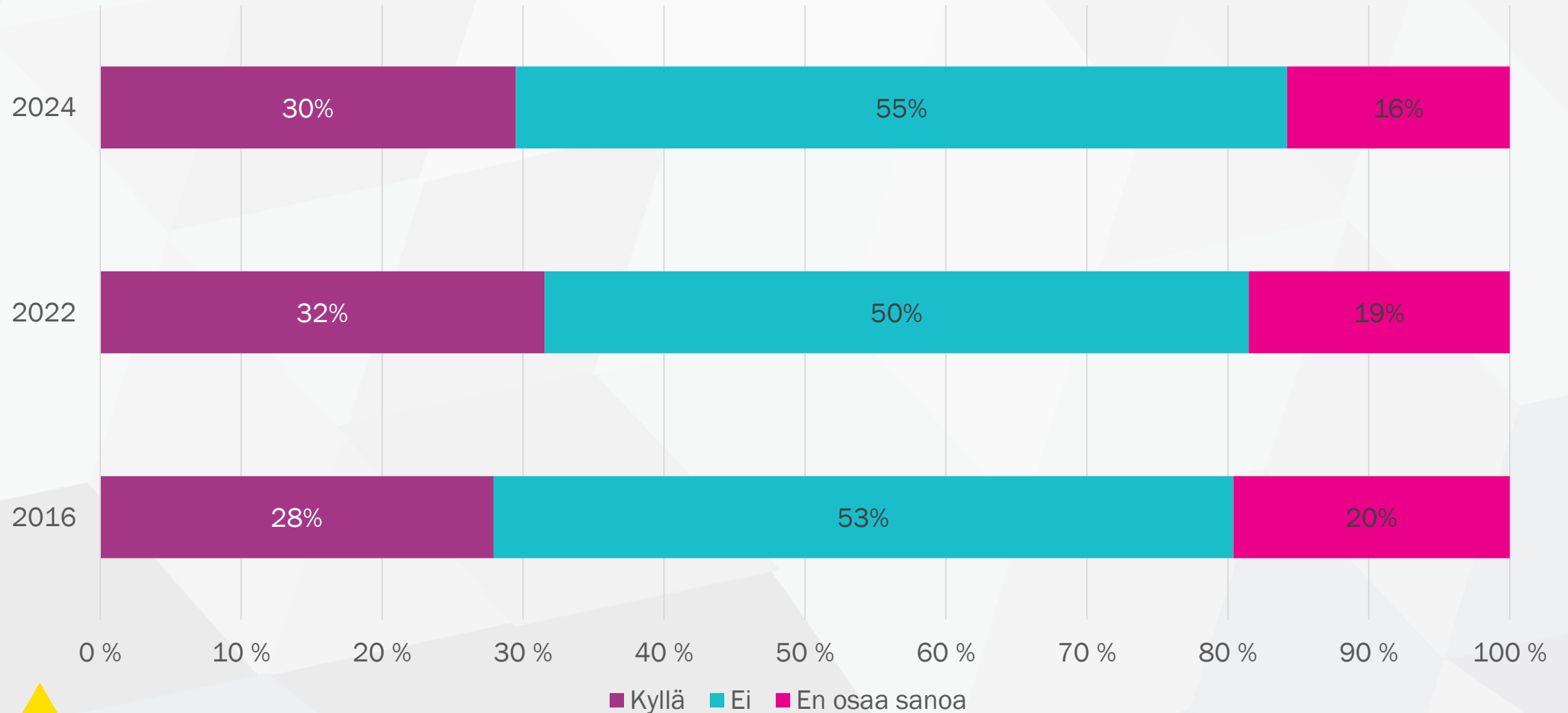
SAK:n alojen luottamushenkilöistä 30 prosenttia arvioi, että hänen työnantajansa on rikkonut viimeisen 12 kuukauden sisällä työehtosopimusta tai lakia. Vastaava luku vuonna 2022 oli 32 prosenttia ja vuonna 2016 se oli 28 prosenttia.

Yleisimpiä luottamushenkilöiden havaitsemat laki- ja sopimusrikkomukset olivat kuljetusalalla, jossa lähes puolet (49 %) arvioi työnantajan toimineen virheellisesti tai väärin. Vastaava luku yksityisellä palvelualalla on 35 prosenttia, julkisella palvelualalla 28 prosenttia ja teollisuudessa 22 prosenttia.

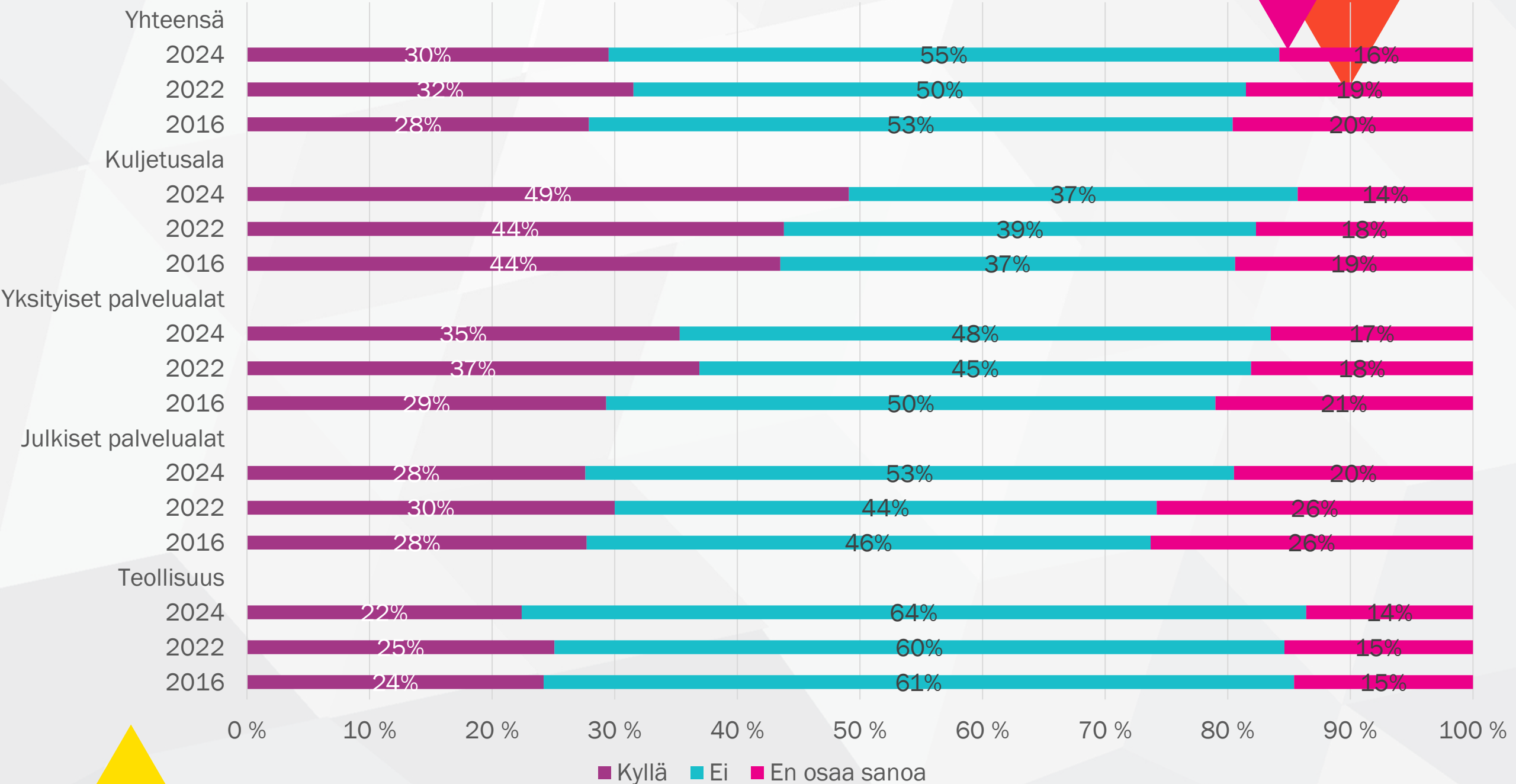
Lähes joka neljäs (24 %) luottamushenkilö arvioi, että oma työnantaja on rikkonut voimassa olevaa työehtosopimusta. Luottamushenkilöiden arvioiden mukaan tämä on yleisin työelämärikkomus, vaikka sen yleisyys on luottamushenkilöiden arvion mukaan vähentynyt vuodesta 2022 kaksi prosenttiyksikköä.

Muita yleisimpiä laki- ja sopimusrikkomuksia (14–15 % kyllä) ovat luottamushenkilöiden mukaan työaika- ja työturvallisuuslain rikkominen sekä se, että työnantaja ei ole maksanut työntekijälle kuuluvia palkkoja.

Onko työnantajasi rikkonut viimeisen 12 kuukauden sisällä työehtosopimusta tai lakia?

Onko työnantajasi rikkonut viimeisen 12 kuukauden sisällä työehtosopimusta tai lakia?

Seuraavaksi on lueteltu erilaisia työelämän laki- ja sopimusrikkomuksia. Onko työnantajasi tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana seuraavaksi mainittuja asioita?

Rikkoiko työnantajasi voimassa olevaa työehtosopimusta?

2024 24 65 12

2022 26 63 11

Rikkoiko työnantajasi työaikalakia, kuten lepoaikasäännöksiä?

2024 15 73 13

2022 18 71 11

Rikkoiko työnantajasi työturvallisuuslakia?

2024 14 70 17

2022 16 69 15

Jättikö työnantajasi työntekijöille kuuluvia palkkoja maksamatta?

2024 15 79 7

2022 15 79 6

Jättikö työnantajasi työntekijöille kuuluvia ylityöisiä maksamatta?

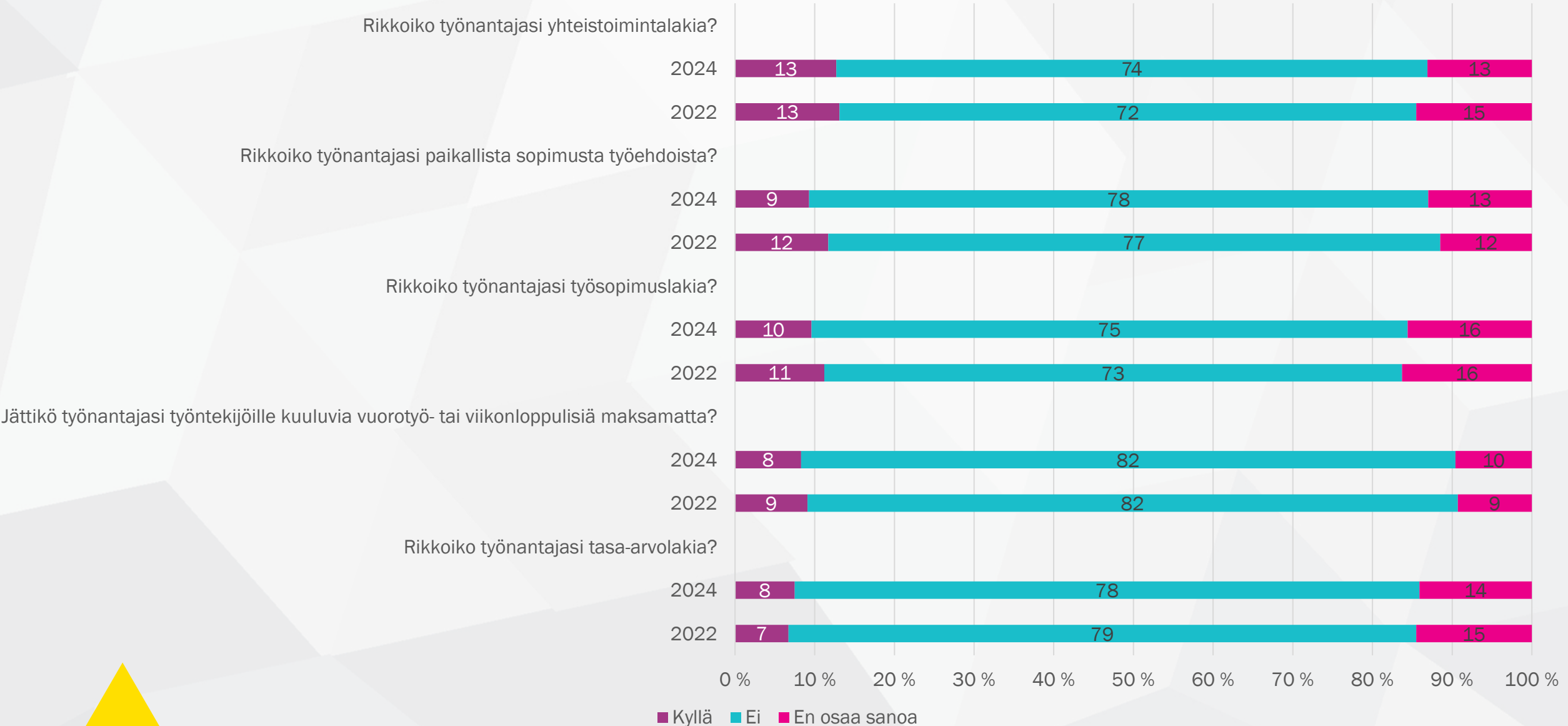
2024 11 78 12

2022 14 76 10

0 % 10 % 20 % 30 % 40 % 50 % 60 % 70 % 80 % 90 % 100 %

Kyllä Ei En osaa sanoa

Seuraavaksi on lueteltu erilaisia työelämän laki- ja sopimusrikkomuksia. Onko työnantajasi tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana seuraavaksi mainittuja asioita?

Seuraavaksi on lueteltu erilaisia työelämän laki- ja sopimusrikkomuksia. Onko työnantajasi tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana seuraavaksi mainittuja asioita?

Jättikö työnantajasi työntekijöille kuuluvia lomarahoja maksamatta?

2024 6 86 8

2022 6 86 8

Jättikö työnantajasi työntekijöille kuuluvia yötyölisiä maksamatta?

2024 5 85 11

2022 5 85 10

Onko työnantajasi maksanut palkkoja pimeänä?

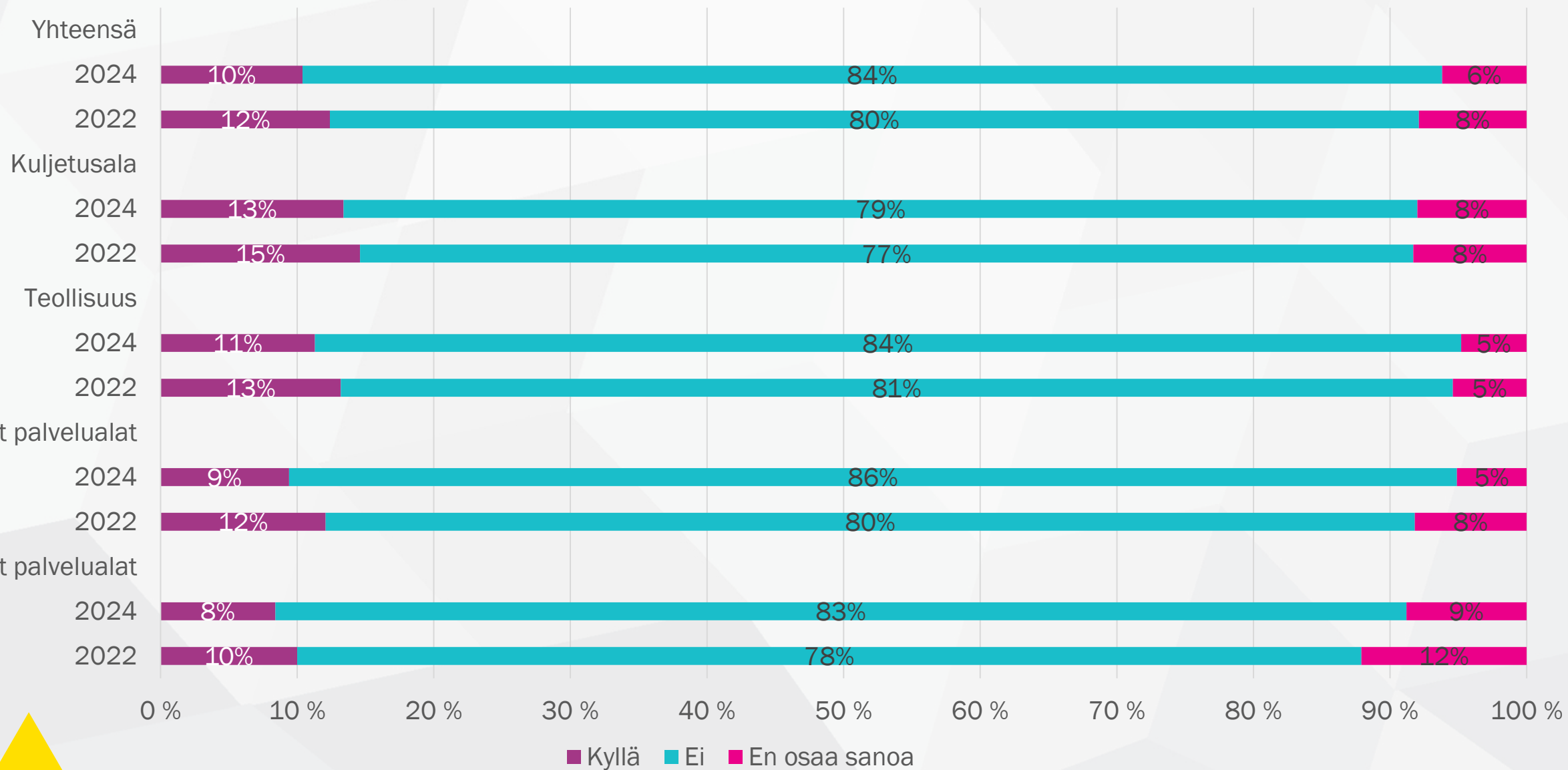
2024 0 94 6

2022 0 95 5

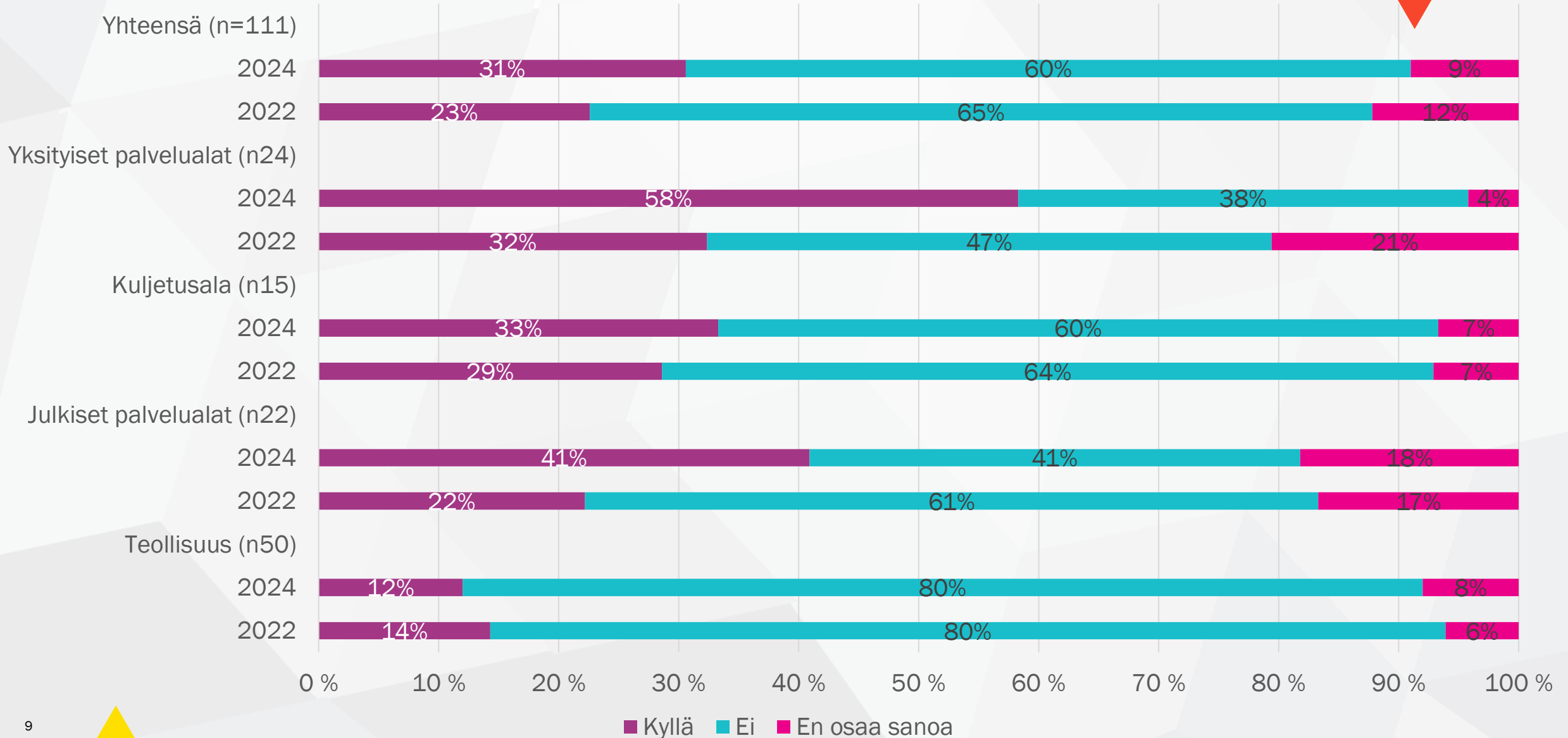
0 % 10 % 20 % 30 % 40 % 50 % 60 % 70 % 80 % 90 % 100 %

Kyllä Ei En osaa sanoa

Painostiko työnantajasi kuluvana vuonna työpaikkasi luottamushenkilöitä sopimaan työehtojen heikennyksistä?

Jos painosti (10 % kyllä) Johtiko painostus työolojen heikentymiseen?

Teollisuuden luottamushenkilöiden avovastauksia, (91 kpl yhteensä)

”Työpaikkakäyntien ja työpaikkaselvitysten osalta ei ole menty ihan yhteistoimintalain mukaan. Henkilöstön edustaja (työsuojeluvaltuutettu) ”unohtuu” kutsua mukaan”.

”Yrittänyt pakottaa allekirjoittaa uutta työsopimusta vaikka vanha oli edelleen voimassa. Saatiin taistelun jälkeen torpattua. Yritti pakottaa kesätyöntekijät pitämään kertyneet lomat pois. Saatiin torpattua tämäkin.”

”Työnantaja tuomittiin vuokratyönkäytöstä. Muita asioita on vireillä.”

”Rikkeet olleet enimmäkseen selvästi tietämättömyyttä työlainsäädäntöön ja työehtosopimukseen liittyviä. Ne on onneksi saatu nopeasti sovittua kuntoon.”

”Meillä merkattiin vuoden 2023 itsenäisyyspäivä ns. tyhjäksi vuoroksi. Ja se kenelle se vuorolistan mukaan olisi kuulunut maksaa, eivät saaneet maksua. Tämä asia vielä kesken käsittelyssä.”

”Henkilöt ovat ilman pääluottamusmiehen tietoa sopineet, että pääsevät aamutöihin niin etteivät halua TES:in määrämiä aamutunteja ennen klo 06.00.”

”Laiton irtisanominen mikä sovittiin rahalla.”

”Luottamusmies ohitetaan kaikissa sellaisissa asioissa, jotka kuuluisi hoitaa luottamusmiehen kanssa.”

Kuljetusalan luottamushenkilöiden avovastauksia, 24 kpl yhteensä

”Useita alle 9h lepoajalla olevia työvuoroja. Ihan suunnitellusti. ”

”Yhdenvertaisuuslakia ei noudateta, kaikki eivät saa taukoja. Työehtosopimuksen pykälää tulkitaan leväperäisesti ja omatahtoisesti. Asiat riitautetaan, mutta siinä kestää. Sen aikaa työnantaja tekee mitä tahtoo.”

”Työnantajan toiminta on viime vuosina parantunut huomattavasti ja TES-asioista ollaan tarkkana. Työturvallisuusasioita työnantaja pitää todella tärkeinä mutta työntekijöiden oma toiminta ei välttämättä aina ole tuon linjan mukaista..”

”Palkoissa käy toisinaan punakynä, tunteista nipistetään tai muutetaan tunteja palkkalajista toiseen jotta ei kertyisi ylitöitä. Myös esim. sunnuntaitöitä teetätetään "laskutusmiehillä" eli oman yrityksensä kautta työskentelevillä, jolloin ei tarvitse maksaa sunnuntailisää.”

”Kalusto ei ole aina työkuntoista. Kuljettajat ajavat ilman piirturikorttia ja kun siitä ilmoittaa ei reagoida. Yli 15h työpäiviä. Työvuorolista tehdään yli 80h.”

”Kaikkia palkkioita ei ole maksettu vielä, ja osa palkkioista on maksettu todella myöhässä. Ainahan työnantaja sopii heikennyksistä, ei ole meillä juuri ikinä saatu mitään parempaa. Lepoajat tai tauot on vitsi meidän firmassa.”

Julkisen palvelualan luottamushenkilöiden avovastauksia, 58 kpl yhteensä

”Meillä ihmeen hyvin kuunnellaan ja halutaan tehdä oikein asioita. Jos on rikottu jotain sopimusta tms... se myös korjataan.”

”Paikalliseen sopimiseen painostetaan ja kun ei suostu, ”työvuorot on hankala järjestää” joten on ykkösvapaita ja 6-11 päivän työputkia. Paikallisella sopimuksella 9h lepoaika ei ole poikkeus vaan normi.”

”Maksetaan palkanlisiä naamakertoimella.”

”Esihenkilö ei hoida velvoitteitaan vaan ylityökorvauksia tullut maksuun 6-9kk viiveellä. Pääluottamusmieskorvauksen korotusta vuodelta 2022 sai odotella yli 2vuotta, muille 4 pääluottamusmiehelle se tuli automaattisesti. Minun kohdallani piti selvittää, TARVITSEEKO työehtosopimuksen mukaista korotusta maksaa.”

”Virkavalinnassa jätettiin pätevämpi henkilö valitsematta. Hallinto-oikeus kumosi virkavalinnan.”

”VES -sopimusten mukaisten maksujen suorittaminen on viivästynyt ja niihin liittyvien palkanosien maksu on tullut takautuvasti. Kyse ei ole valtavan suurista euromääristä (korkeintaan bruttona muutamasta satasesta kokonaisuudessaan) ja on vaikeaa arvioida mistä viivästymisen on johtunut, palkanlaskennan ongelmista vai muusta.”

”Tuntityöntekijäsijaiset yksin töissä ilman vakituista työntekijää (tuntityöntekijä opiskelija ei alan ammattilainen)”

Yksityisen palvelualan luottamushenkilöiden avovastauksia, 73 kpl yhteensä

”En usko, että työnantajani olisi tietoisesti rikkonut sopimuksia / asetuksia, yksittäisten esihenkilöiden tekeminä jotkut rikkomukset voivat olla mahdollisia.”

”Irtisanominen ilman painavaa syytä / yt-neuvottelua, kuulemistilaisuuksiin ei ole kutsuttu henkilöstön edustajaa, käytetään vuokratyövoimaa (vakituisesti) ilman että tarjotaan osa-aikaisille mahdollisuutta työsopimustuntien nostoon, palkataan lisää työntekijöitä tarjoamatta olemassa oleville osa-aikaisille tuntinostoja, palkankorotusten laskeminen väärin tietyllä työntekijäryhmällä (yli 100 työntekijää koskeva).”

”[Yritys X] pitää jopa työterveyshuoltoa käskyläisenä, jotta yrityksen tahto toteutuu eri tilanteissa. Yritys on niin tärkeä ja iso asiakas [Yritys Y:lle], jotta tämä on sillä selitettävissä. Tasa-arvoinen kohtelu ei toteudu työntekijöiden kesken, jos työntekijä sairastelee pidempään, sillä yritys antaa mahdollisuuden palata vain raskaaseen työhön takaisin, joka on monesti ollut liian raskasta palata pitkältä sairauslomalta takaisin työelämään. Tässä kohta jos työntekijä itseään säästää tiedustelee kevennettyä työtä niin saa potkut kun kieltäytyy annetusta työstä.”

”Vastasin kaikkiin että ei ole työnantaja tehnyt rikkeitä. Virheitä on saattanut tulla mutta ne on kyllä korjattu nopeasti. Yleensä rikkeet on olleet esim. puuttuvia lisiä joita esimiehet eivät ole oikein merkinneet tai on unohdettu pelisääntöjä. Ei mitään vakavaa.”

”Usein johtuu tietämättömyydestä ja luottamushenkilönä on paljon enemmän perillä laeista, sopimuksista jne. Palkatkin ovat olleet väärin vuodesta 2018 lähtien, kun korotuksista ovat olleet tietämättömiä sekä työntekijät että työnantaja. En usko, että tahallaan rikotaan mitään, mutta välinpitämättömyys jokaisessa asiassa. Vapautusaikakin on asia, mikä hiertää. Aika kun kuulemma ei tuota mitään, ja joka kerta pyydetään selontekoa, mitä hyödyllistä olen sillä ajalla tehnyt. En vastaa siihen muuta kuin sen olevan luottamuksellista.”

”Työvuoron piirtäjä on pari kertaa piirtänyt vuoron joka rikkoo lepoaikasääntöä, mutta vuoro on korjattu ennen kuin se on tehty. Pidän näitä kuitenkin hyvin pieninä juttuina, kun meillä on 170 työntekijää vuorotyössä ja ongelma on korjattu ennen kuin mitään on tapahtunut.”

Vastaajat (n 1070)

